

Människans relation till datorn har blivit opera i KTH:s reaktorhall

Redan på 1960-talet förutsåg Nobelpristagaren i fysik Hannes Alfvén många av datorernas framtida användningsområden i sin bok "Sagan om den stora datamaskinen". Nu blir boken operaföreställning med elektroniska inslag i Reaktorhallen på KTH i Stockholm.

● I operaföreställningen "The tale of the great computing machine" diskuteras människans samvaro med maskinen. Vad händer om människan lämnar över allt ansvar till den artificiella intelligensen?

Operan spelas i Stockholm i KTH:s reaktorhall, där Sveriges första kärnreaktor var placerad. I Reaktorhallen står biografen Skandias gamla orgel. För föreställningen har det skapats specialdesignade ringar som träs på händerna och som man kan spela på orgeln med genom att röra händerna i luften.

På scen står musiker, fyra operasångare och en dansare. Man kan också höra den förinspelade operasångaren Anna Larssons stämma – hon är en datorröst från framtiden.

Konstnärssduon Carl och Åsa Unander-Scharin ligger bakom föreställningen.

Bokförlagan "Sagan om den stora datamaskinen" är en monolog. Hur omvandlade ni den till en operaföreställning?

– Det är upplagt med en berättarröst som är rik på information från originalboken och mellan detta har vi skapat spelscener med konfrontationer och tävlingar mellan människa och maskin, säger Carl Unander-Scharin.

Han berättar att en scen handlar om att till en början finns en varm vänskap mellan människa och maskin. De tävlar med varandra i att räkna och har roligt med det först. Sedan visar det sig att maskinen lär sig själv att bli snabbare och människan har inte en chans.

Är det en mörk eller ljus framtid som målas upp i operan?

– Det är en väldigt ljus tid för datorerna. Hur det är för människan är en öppen fråga. Vi försöker likt originalförfattaren Alfvén inte skriva folk på näsan. Jag gissar att Alfvén skrev boken och ville säga: "Tänk er för nu." För han blev sedan en rabiat kärnkraftsmotståndare.

Vilka tekniska framsteg förutsåg Alfvén i sin bok från 1966?

– Han förutsåg det som sedan

skulle bli internet, att allt är ihopkopplat. Även sånt som vi i dag kallar Iphone eller Ipad. Interaktionen mellan människa och maskin. Ett exempel från boken är: "Människorna kunde till och med sitta tillbakalutade i sina fåtöljer och trycka på en knapp och få maten hemleverad." Det låter förstås helt surrealistiskt 1966 men i dag är

det inget konstigt med det, det gör vi hela tiden.

En tankegång i föreställningen menar Unander-Scharin är att till en början befriade elektricitet och maskinerna människan från fysiskt arbete och sedan kom datorerna och befriade människan från besväret att tänka. **Vad fyller människan för funktion när den inte längre arbetar eller tänker?**

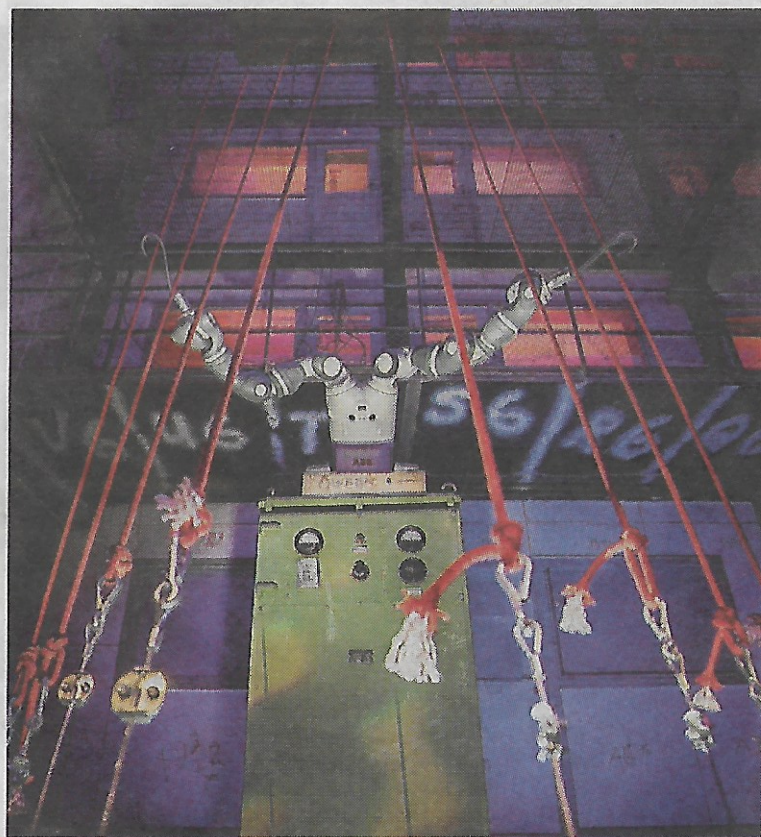
– Det är en öppen fråga som både boken och operan nånstan landar i. Vad fyller människan för funktion när vi nått det här tekniska stadiet? Det är en filosofisk fråga som är jätteintressant. Den är väldigt aktuell men kan bli ännu mer aktuell i en avlägsen framtid.

John Olsson

john.olsson@dn.se



Foto: Håkan Lundgren



The Queen, en av robotarna i operaföreställningen "The tale of the great computing machine".

Foto: Magnus Glans

"The tale of the great computing machine".

● Opera på engelska om människans relation till maskinen.
● Baserad på Nobelpristagaren i fysik Hannes Alfvéns bok

"Sagan om den stora datamaskinen" (1966).
● Konstnärsparet Åsa och Carl Unander-Scharin har skapat operaversionen.

● Föreställningen spelas från den 1 december i Reaktorhallen R1 på Kungliga Tekniska högskolan i Stockholm.